

- **Bu ayetlerde anlatılan olaylarda adı geçen, aktif rol alan ya da dinleyen kaç kişi var?**
 - Anlatıcı (bu kişiye şimdilik x diyoruz): Sürekli sahne gerisinde duruyor
 - 30. ayette rabbuke derken ke zamiriyle “sen” diye hitap edilen kişi: bu kişinin en başına kadar gidince bile Bakara Suresi’nde merciini bulamıyoruz. Ke zamirinin döndüğü kişiyi şimdilik soru işareti olarak bırakıyoruz.
 - 30. ayette ke kişinin rabbi olan rab.
*Halife bir kişi midir? Hayır değildir.
 - 30. ayette kâlu diyen kişiler: melekler
 - Meleklerin “men yufsidu fihâ veyesfiku-ddimâe” diye tanıtıcı bir cümle ile tarif ettikleri tanımladıkları adresi belli olan kişi
 - Adem
 - 31. ayette “asmâ-i hâulâ-i” ifadesinde geçen, akıllı varlıklar olduğu ve melekler olmadığı belli olan “hâulâ-i” işaret zamiriyle hitap edilen kişiler.
 - İblis
 - Ademin zevci
 - Şeytan
 - 34. ayette “Ve-iz kulnâ” ifadesindeki -nâ zamirinin döndüğü nâhnu
 - 34. ayetteki “İkâfirîn(e)”
 - 35. ayetteki “zzâlimîn(e)”
 - 37. ayetteki “Fetelakkâ âdemu min rabbihi kelimâtin” deki Adem’in rabbi (buna bir soru işareti koyuyoruz. 30. ayetteki ke’nin rabbi ile Adem’in rabbi aynı kişi olabilir)
 - 38. ayette “ fe-immâ ye/tiyennekum minnî huden” ifadesindeki huden: Burada “huden” kelimesi ile akıllı ya da akılsız bir varlıktan mı bahsedilmektedir? Mesela huden kelimesi ile kast edilen resuller olabilir mi? Hadi kelimesinin risalete ya da kitaba değil de bizzat şahsen resullere döndüğü bir yer var mıdır?
 - ✓ Resuller belli zamana ve belli bir göreve özgü liderlerdir. Evet hadilik yaparlar ama bu hadilik süresiz değildir. Sadece kendi çağlarında ve belli konularda olan bir hadiliktir.
 - ✓ Mesela Musa İsrailoğulları’nı Mısır’dan çıkarıp Mekke’ye getirirken hadilik yapmıştır. Ama bu fiziki anlamda bir yol

göstermedir. Ama Kuran'daki hadilik fiziki anlamda yolu göstermekten ziyade manevi bir anlamda yol göstermedir.

- ✓ Eğer resullerin hadiliği Kuran'ın hadiliği gibi manevi anlamda bir yol göstericilik olsaydı o zaman resullerin ölümsüz olması gerekirdi.
- ✓ Resullerin hadi olduklarına dair bir ayet olmamakla beraber resullerin kendilerine verilen kitaba uymakla emrolunduklarını dile getiren pek çok ayet vardır. Kasas 28/56-57'de bu çok net dile getirilmektedir.

- Aynı ifadede “minnî” (benden) diyen kişi: Adem'in rabbi mi? Senin rabbin mi?

- **Dünyanın bütün dillerinde cümle, mûsned (yüklem) ve mûsned-un ileyh (özne) arasındaki isnad ilişkisi üzerine kurulur.**

- Bu iki öge dışında cümleye eklenen mefullerin tamamı, hal, sıfat, isim tamlaması gibi diğer bütün asıl değildir. Ahmet geldi dediğiniz zaman isnad ilişkisini kurmuşsunuzdur ve oraya nokta koyabilirsiniz. Siz nerede, nasıl, ne zaman gibi soruları sorarak cümleyi detaylandırabilirsiniz. Size bu soruları sorduran en başta kurduğunuz isnad ilişkisidir.
- İsnad ilişkisi isim cümlesinde müpteda-haber; fiil cümlesinde fiil-faildir. Diğer geri kalan her şey tamamlayıcıdır.
- İsnad ilişkisi açısından baktığımızda isim cümlesinde en büyük rolü müpteda, fiil cümlesinde fail oynar.
- Dolayısı ile bu isnad ilişkisinin ayetlerde nasıl kurulduğunu anlamak istiyorsak, ilk önce ayetlerdeki isimleri daha sonra onlara dönen zamirleri tespit etmek zorundayız. Bu ilişkiyi doğru tespit ettiğinizde yan unsurları daha kolay belirleyebiliyorsunuz. Satır aralarını daha kolay okuyabiliyorsunuz.
- Bu şekilde cümlede nötr olarak geçen, niçin isimleri geçtiği anlaşılamayan kişilerin isimlerinin de orada durduğu anlaşılabilir.
- Bunu yaptığınız zaman “Ve’alleme âdeme-l-esmâe kullehâ şümme ‘aradâhum ‘ale-lmelâ-iketi” (Bakara 2/31) “yâ âdemu enbi/hum bi-esmâ-ihim” (Bakara 2/33) ifadelerinde geçen ve isnad ilişkisine dahil olmayan, aslında kavram olan bir izafette geçen hum zamirinin kıssaya neden dahil olduğunu soracaksınız. Cevaplanması gereken adresi belli bir soru ortaya çıkacak. Ve böylece Kuran sizi arkasına takip sizi bu adrese götürecektir.

- **Bunu yaptıktan sonra teker teker kişilerin kimliklerini tespit etmeye başlayabiliriz. Örneğin 30. ayetteki “Ve-iż kâle rabbuke” deki rab Allah mıdır?**
 - Rab düzenleyen, öğreten , eğiten kişi demektir ve kelimenin içeriği dinidir.
 - Rab kelimesi bir önceki ayetteki huve zamirine dönemez çünkü Rab kelimesi bir sıfattır ve isimler ve sıfatlar kendilerinden önce gelen zamire dönmezler.
 - Melekler ve Allah arasında hiyerarşik bir denge vardır. Allah yaratan, melekler de yaratılandır. Melekler ve Allah arasındaki iletişimin bu hiyerarşik dengeyi yansıtmaması gerekir.
 - Ama kıssadaki melekler rab denen kişilere, itiraz amaçlı olmasa bile, “bunu mu yapacaksın, şunu mu yapacaksın” gibi sorular sormaktadırlar. Bunlar Allah ve melekler arasındaki hiyerarşik dengeyi yansıtan sorular değildir.
 - Rabbin Allah olmasın durumunda “innî a’lemu mâ lâ ta’lemûn(e)” demesi tuhaftır. Rabbin Allah olması durumunda bu cümle melekler açısından bir haber değeri taşımayacaktır. Bu cümlenin konusu bir iman meselesidir. Bir haber değildir.
 - Aynı şekilde rabbin Allah olması durumunda “vea’lemu mâ tubdûne vemâ kuntum tektumûn(e)” demesi de bir haber niteliği taşımayacaktır.
 - Rab denilen kişi Allah değildir. Rablik sıfatını üzerinde taşıyan “senin rabbin” ifadesindeki sen kişinin rabbi olan kişi olduğunu tespit ettik. “Rab” kelimesi sıfattır. Bu sıfatlar başka varlıklar için de kullanılabilir. Kerim ve rauf gibi Allah’ın sıfatları olan sıfatlar resuller için de kullanılmıştır.
 - Eğer buradaki rab Allah’tır dersek, daha önce bu rable İblis de melekler de konuşmuştur. Peki bu konuşma nasıl bir ortamda gerçekleşmiştir? Rabbin Allah olması durumunda böyle bir konuşmanın gerçekleşmesi mümkün olmayacağından, bu konuşmanın temsili olduğunu öne sürmek zorunda kalırsınız. Ama ben bir atama yapacağım diye hakiki bir konuşma yapılmaktadır. Bu nasıl temsili olabilir? Bu konuşma temsili ise burada sahih, bir tavır belirlemeye yardımcı olacak bir olay anlatılmamaktadır. Bu konuşma temsili demek sözün aslında ne anlattığı değil, senin ne anladığın önemli anlamına gelmektedir. Eğer aslolan herkesin ne anladığıysa Kuran nasıl hadi olabilir?
 - Hicr, Araf, Sad, Secde, İsrâ Sureleri’nde kıssada melek ve İblis’in konuştuğu rabbin Allah olmasına imkan yoktur.

- Rab kelimesi konusunda bir farkındalık oluşturduğunuz zaman Kuran'da 930 defa geçen rab kelimelerinin tamamının Allah'a dönmediği çok kolay bir şekilde anlaşılıyor. Rab kelimesi Kuran'da pek çok yerde Allah'ın dışında varlıklar için kullanılmıştır. Örneğin, Maide 5/24'te "sen ve rabbin birlikte savaşın" cümlesindeki rab Harun'dur. Bakara2/128'de İbrahim "Rabbim bize menasiklerimizi **göster**" diye dua etmektedir. Bildir dememektedir. İbrahim'in seslendiği rab İbrahim'e menasikleri gösterebilecek durumda olan bir kişidir. Yani Allah değildir. Aynı şekilde Ta-Ha 20/49'da Firavun'un "kimdir" diye sorguladığı Musa'nın rabbi de Allah değildir.
- Enam 6/76-78'de İbrahim "benim rabbim bu değil" derken rab olarak Allah'ı kast etmemektedir. Orada İbrahim'in kast ettiği güneş, ay değildir. Tarihte hiç kimse, putperestler bile akılsız varlıklara rab sıfatını atfetmemişlerdir. Rablik görülebilen bir özelliktir. Devamlıdır. Sıfat-ı müşebbehedir. Akılsız varlıklara atfedilemez.

• **Kalu diyen meleklerin içinde İblis var mı?**

- "Ve-iz kulnâ lilmelâ-iketi-scudû li-âdeme feseceâ illâ iblise" (Bakara 2/34). Bu cümleden İblis'in meleklerin arasında olduğunu anlıyoruz.
- İblis kendi varlığını artık düşüncesini pratiğe döküp secde etme emrine karşı çıktığında ortaya çıkarıyor. Bunu yapmamış olsaydı İblis diye birinin varlığından haberdar olmayacaktık ve o meleklerden biri olarak sayılmaya devam edecekti.

• **36. ayetteki "Fe ezellehume-şşeytânu 'anhâ feahracehumâ mimmâ kânâ fîhi" cümlesi:**

- Şeytan onları bulundukları yerden çıkarmışsa, oradan ayaklarını kaydırmışsa neden tekrar "vekulna-hbitû" deniyor?
- "Fe ezellehume-şşeytânu 'anhâ" ifadesindeki "hâ" zamiri kime/neye döner?
 - ✓ Dilbilgisi kuralları açısından zamirin mercii kendinden önceki en yakın kelimedede aranır. Bu durumda hâ zamirinin şecere kelimesine dönmesi gerekir. Peki bu anlam olarak da mümkün müdür? O soydan çıkarttı. Mana olarak da mümkün gibi gözükmemektedir.
 - ✓ Ancak Adem ve zevci daha önce "la tekrebe eşşecere" emrini almışlar. Yaklaşmalarına müsaade olmayan bir şecereden kaydırılmaları mümkün değil diyebilir miyiz?

- ✓ Ezelle kelimesini düşüncelerini bozdu/değiştirdi. Allah onların o şecereye yaklaşmalarını yasakladı, şeytan onların Allah tarafından onlara emredilen şecereye yaklaşmama düşüncesini/fikrini bozdu. Yani şeytan Adem ve zevcinin yaklaşmamaları gereken bir şey konusunda anlayışlarını bozarak o şeye yaklaşmalarını sağladı.
- ✓ Ta-Ha 20/120'deki "hel edulluke 'alâ şecerati-lhuldi" cümlesi: Şeytan burada Adem'in gördüğü bildiği değil, görmediği ve bilmediği bir şey hakkında konuşmaktadır. Edulluke kelimesi delillendirmek anlamına gelmektedir. Araf Suresi'nde şeytan Adem ve zevcine Allah size şu şecereye iki melek veya halidinlerden olasınız diye yaklaşmayın dedi demiştir. Ta-Ha Suresi'nde ise Allah'ın yasakladığı dışında başka bir şecereye işaret etmektedir (şecerati-lhuldi). İki melek ve halidinlerden olasınız diye demek Allah'ın Adem ve zevcine şecereyi yasak ederken öne sürdüğü bir gerekçe değildir. Şeytan bu gerekçeyi öne sürerken Adem ve zevcinin yasak şecere hakkındaki anlayışını bozmuştur. Bu şekilde baktığımız zaman hâ zamiri şecereye dönebilir. Bu nahiv açısından da doğrudur. Çünkü zamire en yakın olan kelime şeceredir.
- ✓ "Hâ" zamiri cennette döner mi?
- ✓ Çıkardıkları yer durdukları bir yer olması lazım. Durdukları yer bir önceki ayette "uskun" emri ile işaret edilen yer olması lazım. O yer de cennet olduğundan hâ zamirinin cennete dönmesi mana olarak uygun gözükmeyle birlikte cennet kelimesi hâ zamirine en yakın isim değildir.
- ✓ Ancak Adem ve zevcinin içinde bulundukları durum/yer cennette olmayı gerektirmektedir. Şeytan onları içinde bulundukları durumdan çıkarmıştır. Bu şekilde düşününce hâ zamiri cennete de dönebilir.
- ✓ Ezelle bozmak demekse ahrece'ye ne anlam vereceğiz? Eğer ahrece içinde bulundukları durumdan çıkmaksa, ihbitu ne demektir? İhbitu'nun sonundaki fiil çoğul iken, ahrece ve ezelle ise tesniye kişilere verilen bir emirdir.
- ✓ İhbitu cennetten çıkma ise çıkanlar nereye gitmektedirler? El ard'a mı? Ama emir ihbitu ile'l ard şeklinde gelmemiştir.
- ✓ Bakara'da cümle "kulna-hbitu" şeklindeyken Ta-Ha 123'te "kale-hbita" şeklinde gelmektedir. Bakara 38'de aynı ifade bu sefer "kulna-hbitu cemian" şeklinde gelmektedir. Bakara 38. ayet "fe-immâ ye/tyennekum minnî huden" diye devam etmek, bu sefer bir de "ben" ortaya çıkmaktadır.

- ✓ Ezelle kelimesine ayaklarını kaydırma anlamı verilemez. Cümlede ayak kelimesi yok. Kelimenin soyut bir anlamı olduğu açık. Kelime Kuran'da 4 defa geçmektedir. Bu 4 kullanımdan biri:

Bakara 2/208

فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمْ الْبَيِّنَاتُ فَاَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Size apaçık deliller geldikten sonra, yine de kayarsanız, şunu iyi bilin ki Allah azîzdir, hakîmdir. (TDV mealı)

- ✓ Burada zeletum fiiline kayarsanız/saparsanız anlamı verirsek nereden kayarsanız, saparsanız? “Min ba'di mâ câetkumu-lbeyyinâtü”. Bu ifade olduğu gibi zarftır. Ama min ya da an harfi ceriyle gelen bir meful yok.

- ✓ Bir önceki ayet:

Bakara 2/208

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

Ey iman edenler! Hep birden barışa girin. Sakın şeytanın peşinden gitmeyin. Çünkü o, apaçık düşmanınızdır. (TDV mealı)

- ✓ Nereden kayarsanız sorusunun cevabı bu ayetteki “dhulû fî-ssilmi kâffeten” ifadesidir. Yani silm'e toptan girmekten kayarsanız. Bilin ki Allah azizdir, hakimdir. Yani sizin girmemenizle bir şey kaybetmez.
- ✓ Bu kayma fiziksel bir kayma olmadığı için “velâ tettebi'û hutuvâtî-şşeytân(i)”deki “hutuvâtî-şşeytân” da somut bir şey değildir. Şeytanın yöntemlerine/süreçlerine tabi olmayın; onu izlemeyin anlamına gelmektedir.
- ✓ Burada kâffeten kelimesi haldir. Peki zil hal hangi kelimedir? Kâffeten kelimesinin zil hali ssilmi kelimesidir. “dhulû fî-ssilmi kâffeten” emri silm'in tamamına, hepsine bir bütün olarak girin demektir. Bunun böyle olduğunun kanıtı bu emri takiben gelen “velâ tettebi'û hutuvâtî-şşeytân(i)” emridir. “hutuvâtî-şşeytân(i)” şeytanın yöntemi demektir ve şeytan parçacıdır. Allah'ı tamamen inkara teşvik etmez. Adem ve zevcine Allah'ın emrini çiğnemesini telkin etmez ama esbabı nüzulünü bildirir.
- ✓ Bir önceki ayette (Bakara 2/207) geçen nas kelimesi kâffeten'in zil hali olabilir mi? Nahiv olarak bu mümkündür. Eğer öyleyse bu

toplumsal bir emir olarak algılanabilir mi? Hayır, bu toplumun tamamına değil toplumun her bir ferdine verilen bir emirdir. Emir toplumun her bir ferdine verilmiş, bireysel bir emirdir. Herkes bu emri yerine getirmekten kendisi sorumludur.

- **Sebe 34/20**

وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

Andolsun İblis, onlar hakkındaki tahminini doğruya çıkardı. İnanan bir zümrenin dışında hepsi ona uydular. (TDV meali)

- Bu ayet İblis “onlar” denilen kişiler hakkında zannını doğruladığını söylemektedir. Öncesinde de 15. ayetten itibaren bir olay anlatılmaktadır. Doğrulan zannın anlatılan olayla bir alakası olmalıdır.
- Bu ayetten Allah yanıldı, İblis isabet etti gibi bir anlam çıkar. Eğer İblis saddeka ise bir de kezzeba olmak zorundadır. Saddekanın mastarı tasdiktir. Tefil babındandır.
 - ✓ İblis’in doğruladığı bu zan nedir? Kimler hakkındadır?
 - ✓ Sebe 34/20’deki aleyhim ifadesindeki hum zamiri kimdir? Bunun için 15. ayete gitmek gerekir. Ve 15. ayette karşımıza hum zamirinin dönebileceği toplu isim olarak Sebe çıkar.

Sebe 34/15

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ

Andolsun, Sebe' kavmi için oturduğu yerlerde büyük bir ibret vardır. Biri sağda, diğeri solda iki bahçeleri vardı. (Onlara:) Rabbinizin rızkından yeyin ve O'na şükredin. İşte güzel bir memleket ve çok bağışlayan bir Rab! (TDV meali)

- ✓ Bu ayette kad mazi fiilden önce gelmiş. Kad edatı mazi fiilden önce gelirse tahkik, muzari fiilden önce gelirse olasılık anlamı katar.
- ✓ Kâne nakıs bir fiil olarak isim cümlesinin başına geliyor ve isim cümlesini yeniden düzenliyor:
- ✓ Kânenin ismi merfu olan âyetun
- ✓ Haber: (mevcudun) fî meskenihim
- ✓ Lisebe-in: Mahfuz mevcud fiilinin meful-un lieclihidir.
- ✓ Bu durumda ayete şu şekilde meal verilmelidir: “Onların meskenleri Sebe için ayet haline geldi” ya da “Onların meskenlerinde Sebe için ayet vardır/bulunmaktadır”. Bu mealde hum zamiri Sebe’ye döner mi?
- ✓ Sebeliler kendi meskenlerinde Sebeliler için ayet vardır. Bu şekilde meal verebilir miyiz?
 - ❖ Mesken kelimesine “oturulan yer” manası verilebilir mi? Mesken kelimesi “uskun” ile aynı kökten geliyor. Sabit olunan yer demek.
 - ❖ Meskenahim dost anlamına da gelir.
 - ❖ Onların meskenlerinde bir ayet vardır, derken, o ayet kimin içindir? Sebeliler içindir.
 - ❖ Ayet kelimesi cennetani için bedel olarak anlaşılmıştır. Yani o ayet nedir? İki cennettir şeklinde anlaşılmıştır.
 - ❖ Ayetin sonrasına bakınca iki bahçenin neresinin ayet olduğu anlaşılmamaktadır.
 - ❖ 16. Ayetteki “ve bedellenahum” ifadesi: biz onları değiştirdik, bedel yaptık. Sonrasında bicenneteyhim geliyor. Bu biz onların bahçelerini çevirdik diye anlaşılmış. Oysa çevrilen Sebeliler. Doğru meal onları iki bahçeleri sebebiyle/iki bahçeyle çevirdik şeklinde olmalı. Meallerde beddelnahum’daki hum yok sayılmış.
 - ❖ Kissanın devamında meallere göre anlatılanlardan, ortada Sebelilerin cezalandırılmalarını, kafir olarak nitelendirilmelerini gerektirecek bir durum gözükmemektedir.
 - ❖ “Rabbenâ bâ’id beyne esfârinâ vezalemû enfusehum” (Sebe 34/19) demek bu kadar ağır bir cezayı gerektirecek bir durum mudur? Üstelik, “rabbenâ” diyorlar, bunu Allah’tan istiyorlar, dua ediyorlar (meallere göre). Allah’a dua etmekle kafir olunur mu? Dua ederek neden nefislerine zulüm etmiş olsunlar?

- ❖ Allah duaya bu kadar kızıp söz konusu kişileri tarihe gömüyorsa, karşımızda öngörülemez bir Allah var demektir.
- ❖ Seferlerimizin arasını aç ne demektir?
- ✓ Meskenihim'deki hum'u bulmak zorundayız. Hum zamirinin kendinden öncesine gittiğimizde karşımıza cinler çıkar.
- ✓ 20. ayetteki aleyhim'deki hum Sebelilere, Sebeliler de cinlere gitti. İblis'in cinler hakkındaki tahmini/zannı doğru çıktı.
- ✓ İblis'in adı bir Sebe Suresi'nde bir de Şuara Suresi'nde Adem veya beşer kıssalarından ayrı olarak geçer. Bu surelere baktığımızda İblis'in cinlerle alakalı zannı olabilecek ne görüyoruz?

Araf 7/17

ثُمَّ لَا يَأْتِيهِمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ

Sonra elbette onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından sokulacağım ve sen, onların çoklarını şükredenlerden bulmayacaksın!» dedi. (TDV meali)

- ✓ İblis'in zannı “sonra elbette onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından sokulacağım ve sen, onların çoklarını şükredenlerden bulmayacaksın” cümlesi olabilir mi? Dediğini yaptı ve zannı doğru çıktı diyebilir miyiz?

Bu tehdittir. Zan değil. Bu tehdidin gerçekleşmesi karşı tarafın bu tehdide uygun davranmasına bağlıdır. İblis'in elinde onlar dediği kişilerin bu tehdide uygun davranacaklarına dair kesin bilgi var mı? Yok.

- ✓ Bu ayette geçen “velâ tecidu ekserahum şâkirîn” ifadesi İblis'in zannı olabilir mi?

Bu bir zandır.

- ✓ Sebe 20'deki hum zamirini geriye doğru takip ettiğimizde karşımıza Sebeliler çıktı ve onların cinler olduğunu tespit ettik. Bu durumda, İblis'in zannı ileriye, yani Adem'e yönelik olabilir mi?

- ✓ İblis çok ciddi bir tehdit savuruyor, eğer bu tehdit Adem soyuna yönelikse, İblis'in adının diğer resul kıssaları bağlamında geçmemiş olması çok tuhaf olmaz mı? Bunun çözümü geleneğin iddia ettiği gibi İblis ve şeytanı aynı kişilikte birleştirmek olabilir mi?
- ✓ İsra Suresi'nde "onun soyunu" ifadesi geçiyor. Peki İblis'in Adem soyuna karşı yaptığı bir şey var mı? Yoksa şeytan ile İblis aynı kişilik mi?

Meryem 19/44

يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا

Babacığım! Şeytana kulluk etme! Çünkü şeytan, çok merhametli olan Allah'a âsi oldu. (TDV meali)

- ✓ Bu ayette Şeytan Rahman'a asi oldu denmektedir. Geleneksel anlayışta asi olunca İblis, kovulunca şeytan oldu diye kabul edilir. Geleneğe göre, bu ayette kovulmasından değil asi olmasından bahsedildiğinden İblis denmesi lazımdı ama şeytan deniyor.
- ✓ Şeytan için cin ve ins şeytanlardan bahsedilir ama İblis için böyle bir şey söz konusu değildir. Aynı kişilik olsalardı ins ve cin İblis'ten de bahsedilmesi gerekirdi.
- ✓ İblis acaba düşmanlığı meleklerle mi yapıyor? Kur'an'da başka ayetlerde buna dair işaretler var mıdır?
- ✓ İnsanların resullere düşman olmasını anlarız. Peki meleklerle Cebrael'e ve Mikail'e nasıl düşman olunur? (Bakara 2/97-98). Bu düşmanlık nasıl sürdürülür? Düşman olanlar insan türü varlıklar insan-nas- beşer türü varlıklar olamaz. Olsa bile ne yapabilirler!! Baktığımız zaman bunların gaybi varlıklar olması gerektiğini görüyoruz.
- ✓ Sad 38/69'da s mele-i ala'da (yahtesimune) hasımlaşma, cepheleşme olduğu görülüyor. Yahtesimune: Karşılıklı düşmanlık yapmak,hasım olmak demektir.

- İblis de ahirete basbayağı inanıyor. Bu mücadele nedir o zaman? Ben bir halife atacağım denildiğinde "Adem" hakkında konuşulmuyor. Meleklerin de söyleyen kişilerin de aklına "Adem" gelmiyor. Bildikleri biri ya da birileri geliyor akıllarına.
- Bu olaylar yaşanırken akıllı varlık olarak yeryüzünde cinler (şeytanlar da dahil olmak kaydıyla) nas, beşer, insan vardır.
- Kehf 18/50'de İblis için "kane minel cinni " (o cinlerden biriydi) deniyor. Meleklerle cin denilmiyor, meleklikten kovulunca tekrar cin olunuyor.
 - ✓ Aynı ayette İblis için "onu ve zürriyetini" ifadesi geçiyor. Demek ki İblisin zürriyeti varmış.
 - ✓ Zürriyet kelimesini soy anlamı dışında alabilir miyiz? Biraz zor olsa da mümkündür.
 - ✓ Zürriyet: parça parça küçük küçük dağıtmak serpmek manaları vardır.
 - ✓ "Onun müttefiklerini, ittifak ettiklerini" böyle anlamak mümkündür Ama bu ayet için böyle bir kullanım yapmak yanlış olur.
 - ✓ "Efettehizûnehu vezürriyetehu evliyâe min dûnî": Bu soru meleklerle sorulmaktadır.
 - ✓ "Min dûnî" (benim berimden): Bu ifade meleklerin üstünde bir iktidar olduğunu gösterir.
 - ✓ "Onu ve zürriyetini benimle bırak". Bu emir kime söyleniyor ve emir meleklerle söylenmektedir.
- Nisa 4/188'de "Senin kullarından kendime bir nasip edineceğim, senin muhlis kulların hariç (ibadeke minhumul muhlasin)" diyor. Buradaki ibad kelimesinin ve bu kelimenin Kur'an'daki %99 kullanımı özellikle "ibadike" olarak geçtiği yerlerde meleklerle alakalıdır.
 - ✓ Allah bütün akıllı varlıklara ya da insanlara "abd" (kullarım) demez. Allah kulluk etmeyene kulum diye hitap etmez. Kulluk Allah'ın yaptığı bir şey değildir insanın yaptığı bir şeydir.
 - ✓ Şeytanın ibâdike'lerden aldığı nasip İblis'tir.
- Kaf 50/16'da "sana benden sorarlarsa ben kullarına şah damarlarından daha yakınım" diye meal verilen ayette "ben" değil "biz" kelimesi geçmektedir. Söz konusu cümle "biz ona daha yakınınız, daha akrabayız" anlamına gelmektedir. Bu ayetteki "hablil verid" iblise döner.

- ✓ Burada mevzu bahis yapılan insandır. Biz insana, ondan, yani hablil verid'den daha yakınız daha akrabayız deniliyor. Bu ayet bizi insanın ilk çıkış anına götürüyor.
 - ✓ İnsan dışı varlıklardan türedi. Peki o dışı varlıklar nereden çıktı? Bu büyük sorunun cevabı Kur'an'da olmalı.
-
- İblis'in Adem'e olan düşmanlığı anlaşılmıyor. Onu satan meleklerle düşman olması gerekirken Adem'e düşman oluyor. "Beni halife yap ya da secde et ya da isimleri öğret" diyen Adem değil ki.
 - ✓ İblis ğavaya düşüyor bir beklenti içerisine giriyor ve Adem'e de aynı hayal kırıklığını yaşıyor. "İki melek olasınız diye "huld" ağacını size göstereyim mi" diyor. Adem bir şey olacağını sanıyor ve o ağaçtan yiyor. Ademin beklentisi melek olmak halidin olmak. Beklentilerini gösterecek şeyi Şeytan gösteriyor ama hak sandığı beklenti gerçekleşmiyor.
 - ✓ ğava: doğru bir inançtan yanlış bir beklenti içine girmek ve o beklentilerin gerçekleşmemesi halinde düşülen haldir.
 - ✓ Adem'in beklentisini anladık. Peki İblisin beklentisi neydi?
-
- Hicr 15/16,17, 18: "En yakın semayı Şeytanlar dan koruduk ne zaman kulak hırsızlığı yapsalar onları ateş topu yakalar. Buradaki ateş topu meleklerle gider.
 - ✓ Şihap: cesur,kahraman,fedakar
 - ✓ En yakın gök ne demektir? Peki " Görmez misiniz Allah, nasıl da gökleri yedi kat yaratmıştır" (Nuh 71/15) "O kâfirler görmediler mi semavatla ard bitişikti biz onu ayırdık" (Enbiya 21/30) ne demek?
-
- "Senin rabbin" denilen kişi meleklerle konuşarak "fil ard" da halife arayacağını söylüyor. İblis de hala meleklerin içerisinde o sırada. Halife atanacak kişinin kendi aralarından olacağını düşünüyorlar.
 - ✓ Meleklerle "halife atayacağım" demek aslında "görevlerinize son veriyorum demektir".
 - ✓ Halifelik "fil ard"da yani o yerde olacak.
 - ✓ Melekler için inerler de inerler ifadesi kullanılıyor. Demek ki onların halifeliği fil ard la sınırlı değil. Daha geniş.

- ✓ Fatır suresinde meleklerin ikişer üçer dörder kanatlı olduğundan bahsediliyor. Aynı şekilde İbrahim kıssasındaki meleklerin ve Süleyman kıssaları bağlamındaki meleklerin hem gayb aleminde hemde müşahede aleminde oldukları görülüyor. Asıl görevleri fil ard değil. Fil ardda bir halife atamak demek meleklerin sadece fil ard ile ilgili görevlerine-yükümlülüklerine son vermektir. Bütün görevlerine değil.
- ✓ "İn cailun fil ardı halife' derken Adem'den ya da beşerden bahsedilmiyor. Melekler de zaten Adem olmadığını biliyorlar. Neden Adem yada beşer değildir? Çünkü,Hicr suresinde süreç en baştan anlatılıyor, bir beşer yaratılacağı söyleniyor.

Hicr 15/28

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِّن صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ

Ve iz kâle rabbuke lil melâiketi innî hâlikun beşeren min salsâlin min hamein mesnûn(mesnûnin).

Hani Rabbin meleklerle demişti: 'Ben, kuru bir çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan bir beşer yaratacağım'(Ali Bulaç meali)

Hicr 15/29

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ

Fe-izâ seveytuhu venefahtu fîhi min rûhî feka'û lehu sâcidîn(e)

"Onu biçimlendirip ve ona ruhumdan üflediğimde, hemen ona secde edin!
"(Erhan Aktaş meali)

Bakara 30

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

Ve-iz kâle rabbuke lilmelâ-iketi innî câ'ilun fi-l-ardi hâlife(ten)(s) kâlû etec'alu fîhâ men yufsidu fîhâ veyesfiku-ddimâe venahnu nusebbihu bihamdike venukaddisu lek(e)(s) kâle innî a'lemu mâ lâ ta'lemûn(e)

Hani, Rabbin meleklerle, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Onlar, "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın?"

Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz.”
demişler. Allah da, “Ben sizin bilmediğinizi bilirim” demişti. (Diyanet Meali)

- ✓ **Zemmederek seni kötüleyen:** Burada "ddimae" olması lazım diye itiraz gelebilir. İfadeyi "kanlar dökcek" şeklinde gelecek zamana taşıyamayız.
 - ✓ "Fesat çıkarar": men ismi mevsuldür. Kendisinden sonra gelen cümlesi sıra cümlesidir. "Men" yargı bildiren cümleyi kavrama dönüştürür. Fesat çıkaracak" değil "fesat çıkarar" biri.
 - ✓ Men yufsidu fihâ veyesfiku-ddimâe: Melekler burada Adem'i kastetmiyorlar. Adem'in kan döktüğüne, bozgunculuk yaptığına dair meleklerin elinde hiçbir şey yok. Bu melekler bu kişinin kim olduğunu biliyorlar.
 - ✓ O an meleklerin fil ard- sema- müşahade-gayb aleminde görev alanı. Fil ard (o kök-o yer-o yeryüzü) diyelim. Beşer resullerin yapacağı işi melekler yapıyordu.
 - ✓ Melekler" sizin fil arddaki görevlerinize son veriyorum sizin yerinize sizin türünüzden bir ardılı atayacağım anlıyorlar" ki, doğru da anlıyorlar. O an yeryüzünde Şeytan olduğu için o akıllarına geliyor.
 - ✓ "Senin söylediğini harfiyen yerine getiriyoruz" (venahnu nusebbihu bihamdike venukaddisu lek) diyenlerin içinde İblis de vardır. İblis de halife kelimesinden dolayı beklentiye giriyor.
 - ✓ İblisin öncesinde de bir uğraşısı bir yanılsı vardır zira meleklerle "sizin gizlediklerinizi de açığa vurduklarınızı da bilirim" de bundan dolayı deniliyor. Yani meleklerin içerisinde birtakım şeyleri gizleyen, gizliden gizliye bir takım işlerin içine giren birilerinin olduğu anlaşılıyor.
 - ✓ Burada melekler Allah'tan bir şey gizlenilmeyeceğini çok iyi biliyorlar burada bahsi geçen "rab" Allah değildir. Rab(melei ala)in amacıda bu gizli iş çevirenleri açığa çıkarmak çıkartmaktır.
-
- "Ruh" ne demektir Allah'ın bir nefsi olduğunu biliyoruz ayetlerden, ruhu da var mıdır ruh nedir? Nefs nedir?
 - ✓ Ruhi: Bu konuda en yetkili
 - ✓ Nefaktu: Canlandırmak, desteklemek. İçerisinde ses çıkarma kapasitesi olmayan bir şeyi ses çıkarır hale getirmektir. Yoksa burun deliklerinden bir şey üflemek değildir!!

- ✓ O rabbin ruhu kim? Ruh orada henüz atanmamış ve henüz yoktur. Onun atanabilmesi için beşerin o süreçten geçmesi gerekiyor. "Ona ruhundan üfleyeceğim" denildiğinde henüz ruh yoktur. Bir ruh edineceğim, o ruh da onu destekleyecek, iletecek nefes verecek demektir. Hicr 15/29'daki "iza" edatı mazi fiili muzari gelecek zamana çevirir.
- ✓ Halife, meleklerin yeryüzündeki görevlerini devam ettirecek. Melekler bunu nasıl yapıyorlardı?? Bir üst makamdan bilgileri alıyorlardı.
- ✓ Meleklerin görevine son verilince, onların yaptığı bu işe bir kişi atanacak ve aldıklarını beşer resule aktaracak. İşte bunu yapana "halife- ruh" denilecek.
- ✓ Ruh denildiğine dair ayetler de vardır ve "Ruhu'l-kudüs" diye geçer. Demek ki İblisin gavaya düştüğü mevzu "beşer" değil "Ruh" ve "halife" kelimesidir.
- ✓ İblis bu beklentisinin gerçekleşmesi için Adem'den önce de, zalimlerle, kâfirlerle ,sağirinlerle beraber bir sürü oyunlar çevirmiştir. Peki bunu nereden biliyoruz?

Araf 7/13

قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ

Kale fehbit minha fe ma yekunu leke en tetekebbere fiha fahruc inneke mines sagirin.

"Hemen oradan in; orada büyüklük taslamak haddin değil. Hemen oradan çık. Sen aşağılanmışlardansın." dedi.

- ✓ en tetekebbere:
 - *Yetkili olmadığı halde yetkili pozuna bürünmek
 - *Büyük olmadığı halde büyüklük pozuna girmek
 - *Lider olmadığı halde lider pozunu yapmaktır.
- ✓ İblise " inneke mines sagirin " yetkisiz olduğu söyleniyor. Yetkili olmuş olsaydı "Ve iz kulna li-l melaiketi scudu" diyenlerin içinde olurdu.
- ✓ "Kulna" diyenler secde etmiyorlar,secde emri veriyorlar.Kim verir emri tetekebber olanlar mı yoksa yoksa hakikaten "Ekber" olanlar mı??Emri "Ekber" olanlar verir, "sagirin" olan alır.

- ❖ İblise konumu hatırlatılıyor "inneke mines sagirin" derken. Senin bir yetkin yok, verilmedi deniliyor. Öyle olmadığın halde, öyle gözüktün öyle zannettin (en tetekebbere) diyorlar. İşte İblisin gavası budur.
- ✓ İblisin bu olaydan öncesindeki davranışlarını anlatan ayetler vardır. Akıllı varlık sürecini Adem'le başlıyormuş gibi algılıyoruz. Kehf 18/51 de "Biz onları kendi yaratılışlarına şahit tutmadık" deniliyor. İnsan türü öncesinde cin türü varlıklar Allah'ın öğretisinden haberdardı.
- ✓ Rahman suresinde (1-2-3-4) ayetlerde Errahmân(u)Alleme-lkur-ân(e) Hâleka-l-insân(e)Allemehu-lbeyân(e): Bu ayetlerden, insandan öncesinde Kur'an'ın öğretildiğini görüyoruz. İnsandan öncesinde cinler vardı onların da öğreticileri vardır. Onlar da imtihana tabi varlıklardır ve iyiyi kötüyü biliyorlar demektir.

Şura 42/51

وَمَا كَانَ لِنَبِّئٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلِيُّ حَكِيمٌ

Ve ma kane li beşerin en yukellimehullahu illa vahyen ev min verai hıcabın ev yursile resulen fe yuhiye bi iznihi ma yeşau, innehu aliyyun hakim.

Allah'ın, vahiy yolu ile veya bir perde arkasından veya bir resul göndererek izni ile dilediğini vahyetmesi dışında, bir beşer ile konuşması söz konusu değildir. Kuşkusuz O, Çok Yüce'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.(Erhan Aktaş mealı)

- ✓ Şura 42/51 de Allah'ın beşerlerle iletişim biçimleri anlatılıyor Allah'ın insan dışındaki varlıklarla "meleklerle" ve özellikle "Mele-i Ala" ile iletişim kurma biçimi nedir ?
- ✓ Enfal 8/12 de " hani senin Rabbin Meleklerle vahyedyordu" ifadesindeki "Rab" kelimesi de "Allah" değildir.
- ✓ Allah'ın karşılıklı konuşacağı biri var mıdır? Tek yolu Allah gibi olmasıdır buda mümkün değildir. Hiçbir yaratılan varlık bu Melek-i Ala da olsa Allah'la konuşmaya tahammülü olamaz, güç yetiremez. Vahiy bir çeşit ileridir. Ne çeşit bir iletidir bilemeyiz.

- ✓ Sebe 34/20 de İblis zannını doğrulamıştı, senin mümin kulların hariç deniliyor. Yani müminlerden bir fırka hariç diğerleri İblis'e uyuyor. Ferikan minel muminin içine "melekler de" dahildir. Bu ayet Hum zamirinin geriye doğru gitmesinden dolayı "sadece" meleklerle" alakalıdır.
- ✓ Şeytan insan türüne düşmandır" dediğimizde şeytanın insan türünün içinden dost edinememiş olması gerekir. Oysa "şeytan kafirlerin dostudur" ayetlerin de açıkça "şeytanın dostluğu" görülmektedir.
- ✓ Bakara 2/257 de geçen "Tağut" Şeytandır. Kafirlerin dostudur deniliyor. Kafirler de insan türündendir.
- ✓ **Aradaki ilişkinin," düşmanlık temeli" üzerine olması gerektiğinin ölçüsünü NAHNU koyuyor.**
- ✓ İsra 17/53 de Şeytanın yetki alanının "insanın içinde bulunduğu konuma uygun davranmaması" olduğunu öğrenmiştik. İnsan türü, beşer türü "konumuna uygun davranmazsa" düşmanın tarafına geçmiş oluyor.
- ✓ Bu azgınlığın ilişkiye girdikten sonra olduğuna dair Cin 72/6'da örnek vardır.

وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا

Ve ennehu kâne ricâlun mine-l-insi ye'ûzûne biricâlin mine-lcinni fezâdûhum rahekâ(n)

Şu da gerçek ki, insanlardan bazı kimseler, cinlerden bazı kimselere sığınırldı da, onların taşkınlıklarını arttırırlardı. (TDV meali)

- ✓ Oysa İns türünün, insanların Allah'a "yeuzune" yapması gerekir "Ahsen" olan da budur.
- ✓ Bunu terkedip "yeuzune biricalen minel cinni" düşmanı dost edinmektir. Sığınma dosta yapılır.
- ✓ Bu ayet kronolojik olarak da Adem'den öncesine konumlandırabiliriz. Çünkü "ins" kelimesi tür ismidir; türü dışarıda bırakmamak içinden istisna olmaması gerekir.
- ✓ İnsten bir takım ricaller, cinden bir takım ricallere sığınıyorlardı. Onlar da onların "reheka"sını artıyorlardı. Ne zaman? Her zaman..
- ✓ Şeytanın "şeytanlığı" ne zaman başladı? Şeytan daha insan yokken iblisin de mensup olduğu "o türün" içindeki kâfirlerden olmuştur.
- ✓ Halifelik beklentisi iblis'i kafir yapmıştır. Peki ondan öncekileri ne kafir yapmıştır?

✓ Enam 6/128

وَيَوْمَ يُحْشَرُ هُمْ جَمِيعًا يَا مَعْشَرَ الْجِنَّ قَدِ اسْتَكْبَرْتُمْ مِنَ الْإِنسِ وَقَالَ أَوْلِيَاؤُهُمْ مِنَ الْإِنسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا
بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مُثْوِيكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ
حَكِيمٌ عَلِيمٌ

Veyevme yahşuruhum cemî'an yâ ma'sera-lcinni kadi-steksertum mine-l-
ins(i) vekâle evliyâuhum mine-l-insi rabbenâ-stemte'a ba'dunâ biba'din
vebelağnâ ecelenâ-lleżî eccelte lenâ kâle-nnâru meşvâkum hâlidîne fihâ
illâ mâ şâa(A)llâh(u) inne rabbeke hakîmun 'alîm(un)

Allah, onların hepsini bir araya topladığı gün, «Ey cinler (şeytanlar) topluluğu! Siz insanlarla çok uğraştınız» der. Onların, insanlardan olan dostları ise: «Ey Rabbimiz! (Biz) birbirimizden yararlandık ve bize verdiği sürenin sonuna ulaştık» derler. Allah da buyurur ki: Allah'ın dilediği hariç, içinde ebedî kalacağınız yer ateştir. Şüphesiz Rabbin hikmet sahibidir, bilendir. (TDV meali)

- ❖ ma'sera-lcinni " cinlerin topluluğu" olarak çevriliyor. Cinlerin tamamı değildir. Burada sıfat tamlaması değil isim tamlaması vardır. "
 - ❖ "Kastedilen cinler" kötü olmaya insan yaratılınca mı başladılar?
 - ❖ Velew ki insanla başlamış olsalar bile onlar o kötülüğü insanın yaratıldığı an kazanmadılar. Demek ki öncesinde olan o kötülüğü insanın yaratılması ile açığa çıkardılar. Tıpkı iblisin secde emri ile açığa çıkarttığı gibi.İbliste o an karar vermemiştir öncesinde de öyleydi.
- "Semayı yükseltmek" ne demektir? Yeryüzü zaten semanın içinde. Nasıl yükseltilecek?

Bakara 2/29

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Huvellezi halaka lekum ma fil ardı cemian summesteva ilese semai fe sevvahunne
seb'a semavat, ve huve bi kulli şey'in alim.

O ki yeryüzündekilerin tamamını sizin için yarattı. Sonra O, göğe istiva etti; onları yedi gök halinde düzenledi. O, Her Şeyi Bilen'dir. (Erkan Aktaş meali)

- ✓ Bakara 29 da sümme edatı vardır. Önce yerde hepsi yaratıldı sonrasında sema var bu ayette.
- ✓ Fussilet 41/9-10-11-12 ayetlerde yer yaratık, dağlar yarattık, daha sonra duman halindeki göre yöneldik. Gök yok ama yeryüzünde her şey var. Nasıl bir şeydir bu!!! Burada da sümme edatı vardır.
- ✓ Nuh "görmüyor musunuz rabbiniz yedi gök sema'yı tabaka tabaka yarattı" diyor. Görmüyoruz -görmedik- göremeyiz!!!

▪ Rahman 56

فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ

Fihinne kasiratut tarfi lem yatmishunne insun kablehum ve la cann.

Oralarda bakışlarını sadece eşlerine çevirmiş dilberler vardır. Onlara eşlerinden önce ne bir insan, ne bir cin dokunmuştur.

- ✓ Bir tane kadın türü var ona cin de dokunabiliyor insan da.
- ✓ Bakara 2/275

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ

Elleżîne ye/kulûne-rribâ lâ yekûmûne illâ kemâ yekûmu-lleżî

yetehabbetuhu-şşeytânu mine-lmess(i)

Faiz yiyenler (kabrilerinden), şeytan çarpmış kimselerin cinnet nöbetinden kalktığı gibi kalkarlar. (TDV meali)

- ❖ Mess ne demektir? Dokunmak sarılmak okşamaktır.
- ❖ "Şeytanın Messi" temsili bir ifade değildir. Demek ki şeytan bunları yapabiliyormuş.

- Ali İmran 3/36'da "meryeme ve inni uizuha bike ve zurriyyeteha mineş şeytanir racim" (ben onu ve zürriyetini racim şeytandan sana sığındım) ne demektir?

Veya "Kur'an okununca racim şeytanın dürtmesinden Allah'a sığın". Allah'a sığınmanın karşılığı nedir? Sığınmak kelimesini nasıl anlamamız gerekiyor?

- ✓ Euzu fiilinin karşılığı nedir? Meryem 19/18'de "euzu bir rahmani minke" "gerçekten ben senden Rahmana sığınırım" diyor.
- ✓ Euzu: genelde gücümüzün yetmediği bir hususta o hususta gücü yeteni öne sürmektedir.
- ✓ Meryem, sana benim gücüm yetmez ama Rahman'ın gücü yeter. Ben de onu öne sürüyorum diyor. Yani baş edilemeyen bir tehlikeden, o tehlikeyle baş edecek birini, o tehlikeyi alt etmesi için öne sürmektir.
- ✓ İnsanların bir kısmı da baş edemeyeceği bir konuda cinleri öne sürerek o konuda cinlerin baş etmelerini istiyor. Eğer bu sığınma sonuçsuz kalırsa ayette insanların azgınlıklarının artacağı belirtiliyor.
- ✓ İnsanların cinlerden istedikleri konusunda en azından bir kısmına ulaşmış-gerçekleşmiş olmalı. İlişkinin devam etmesi bu sığınmanın karşılığının verilmesine bağlıdır.

- Mesken kelimesi:

Secde 32/26

أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِينِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ

E ve lem yehdi lehum kem ehlekna min kablihim minel kuruni yemşune fi mesakinihim, inne fi zalike le ayat, e fe la yesmeun.

Yaşadıkları yerlerde, daha önce gezip dolaşmış olan nice nesilleri yok etmiş olmamız, onları doğru yola iletmeye yetmedi mi? Kuşkusuz bunda nice ayetler vardır. Hala söz dinlemeyecekler mi? (E.A Meali)

- ✓ "Onların meskenlerin de yürüyorsunuz". "Min kablihim" kim, onların meskenlerinde yürüyenler kim?

Ankebut 29/38

وَعَادًا وَثَمُودَ وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِّن مَّسَاكِينِهِمْ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَغْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ
Ve aden ve semude ve kad tebeyyene lekum min mesakinihim, ve zeyyene
lehumuş şeytanu a'malehum fe saddehum anis sebili ve kanu mustebsirin.

Âd ve Semud'un sonları da yurtlarının durumundan size belli olmaktadır. Şeytan yaptıklarını güzel göstererek onların yanlış yolu seçmelerine sebep oldu. Oysaki doğruyu görebilirlerdi. (E.A Meali)

- ✓ Ayetin son kelimesi mustebsirîn(e) ismi faildir. "Kanu mustebsirîn" görülebilecek duruma gelmişlerdi demek. Kimi/neyi görebilecek duruma gelmişlerdi? Acaba Şeytan olmasın? Fiziksel olarak gözle görme eylemi var!!!

Kasas 28/58

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطَرَتْ مَعِيشَتَهَا فَبَلَكَ مَسَاكِينُهُمْ لَمْ تَسْكُنْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ
Vekem Ehlekna min karyetin batirat me'îşetehâ(s) fetilke mesâkinuhum
lem tusken min ba'dihim illâ kalîlâ(en)(s) vekunnâ nahnu-lvârişîn(e)

Biz nimetler içinde şımaran nice memleket halkını helâk etmişizdir. İşte kendilerinden sonra içlerinde pek az oturulmuş yurtları! (O yurtlara) biz varis olduk, biz. (Diyanet Meali)

- ✓ Nahnu-lvârişîn(e): Kim kime varis olmuş? Nahnu diyenler mirasçı mıydılar???
- Allah ile akıllı varlıklar arasındaki hiyerarşide karanlık bölgeler var:
 - ✓ Mesela yaratılışta insan türünün ilk türü kendi kendisini doğuran herhangi bir erkeğe ihtiyaç duymayan dişil varlıklardır.
 - ✓ Bu aslında meselelerin en başı değil sonudur.
 - ✓ Dişil varlıklar nereden çıktılar nereden geldiler burası karanlık noktadır.
 - ✓ Cin denilen türün insandan önce yaratıldığını biliyoruz. Bunların elementer kökenini "ateş" olarak saysak bile ateşin canlı bir varlığa dönüşümü nasıl olmuştur?
 - ✓ Mele-i Ala denilen varlıkların öncesi nedir?
 - ✓ Onlar da mı ateşten yaratıldı?

- ✓ Eğer ateş (nar) canlı bir varlığa dönüşüyorsa, karbon atomunun canlı bir varlığa dönüşmesi neden akla uzak gelsin ki?
 - ✓ **Allah vardır ve onun varlığı kendindendir. Peki sonra?**
 - ✓ Kafa karıştırıcı ayetler vardır. Örneğin, akıllı varlık türleri dışındaki yaratılıştan bahsedilirken önce yerin yaratıldığı, dağların, taşların, nehirlerin, yiyeceklerin yaratıldığı söyleniliyor. Daha sonra "duman halindeki semaya" ya da semaya "istifa edildik" gibi bir bizim varlık anlayışımızı altüst edecek bir söylem yapılıyor. Burası karanlık!
 - ✓ Allah'ın yarattığı varlıklar direkt bir iletişim kurması mümkün değildir. Melek, Mele-i Ala, cin bunlar nasıl oluştu, nasıl ortaya çıkmışlardır ve nasıl Allahu Teala ile iletişim kurabiliyorlar? Buraları da karanlık noktalardır.
 - ✓ Mele-i Ala, Mikail ve Cebrail'in yaratılışı ile ilgili hiçbir bilgi verilmiyor. Bunları ne yapacağız ? Onlar da mı ateşten karbon atomu ile olan süreçten yaratıldı diyeceğiz?
-
- Kendilerinden biz diye bahsedenler:
 - ✓ "İnna erselna": Yani resulleri gönderen, resulleri erselna yapan "na"lar.
 - ✓ Böyle baktığınızda Kur'an Allah katından değil bunların katından mıdır?
 - ✓ "Kur'an'ı **biz** indirdik"- " Kur'an'ı **biz** koruyacağız" Musa'nın levhaları üzerine "**biz** yazdık" deniliyor. Yazan Allahu Teala değil.
 - ✓ Bu dağınık çelişki gibi gözükken şeyler aslında karanlık nokta değildir. Baktığımız şeylerin farkına varamadığımızdandır.
-
- Kur'an okuyup da aklımızın gelip almayacağı tek düşünemeyeceğimiz konu Allah'ın fiziki halleridir.
 - ✓ "Allah vardı"ya kadar ya da "Allah vardı"dan sonrası: aklımızın alması gereken ve tasavvur dünyamızın oradan başlayarak sona gitmesi gerektiği konularıdır bunlar. Anlayamayacağımız ya da tavır geliştirmeyeceğimiz konular değildir.
 - ✓ Allah eşya ilişkisini nasıl kuracağız? "Örneğin "Allah gökten yağmur indirir" ayetinde olduğu gibi.
 - ✓ Eğer Allah varlıktaki her şeyi otomatiğe bağlamışsa, bir fişe takılmış gibi sürdürüyorsa varlıkla ilişkisi nasıldır? Bunları otomatiğe bağlamadan önce nasıl bir ilişkisi vardı?

- ✓ Haşa Allah evrendeki gezegenleri yıldızları elleri ile mi koydu düzenledi?
 - ✓ Aslında big- bang bir atomun patlamasıdır. Bir düzlemde bir varlık vardır patlama ile de bu yayılma oldu. Bunu kabul etsek bile Allah'ın bununla fizik ilişkisi nedir?
 - ✓ Kuran bize bu soruları sorduruyor dikkat çekiyor.
-
- Ahirettekilerin Allah'la ilişkisi nasıldır?
 - ✓ Cennet beklentilerimizde olan ırmaklar, çadırlar, sedirler, yastıklar vb. şeyleri kim üretecek? Kadeh, kristal gibi eşyalar nereden gelecek? Aynı şekilde elbiselerden bahsediliyor. Kim diyecek, kim üretecek bunları, hammaddesi nasıl elde edilecek?
 - ✓ Cennetle ilgili tasvirlerin hepsini razı olmuşuz. Daha ötesine geçmek gibi bir düşünceye kapılmadık bile! Cennette insanın bilgiye ihtiyacı yokmuş gibi düşündük.
 - ✓ Tevbe 9/72'de tayyib mekanlardan, meskenlerden bahsediliyor. Bu ayette ciddi bir sorun vardır.
 - ❖ İki kere kullanılan "cennet" kelimesi birinci kullanımında da, ikinci kullanımında da nekiradır.
 - ❖ Bu ayette meskenlerden bahsediliyor. Adn cennetindeki meskenlerden. Cennet var bir de Adn cennetleri var.
 - Adn kelimesi: yurt edinmek, vatan edinmek
 - Cennet Adn: vatan edilmiş bahçeler, vatan'dan bahçeler
 - Mesken varsa duvarı, penceresi, çatısı vb. olması lazım değil midir?
-
- ***Cennet tasavvurumuz ne kadar isabetli, ne kadar gerçekçi olursa, bu tasavvurun içine doğru anlayışları yerleştirmemiz daha kolay- daha ulaşılabilir -daha ayakları yere basar olur. Eğer tasavvurumuz da karanlık noktalar varsa ki var...Bu karanlık noktaların bizde oluşturacağı eksiklik tavrı eksikliğidir.***